

Överförmyndarnämnden GGVV
Overformyndarkansliet-ggvv@varnamo.se

Inspektion enligt 20§ förmyndarskapsförordningen (1995:379) av Överförmyndarnämnden GGVV

Länstyrelsen företog den 23 maj 2023 inspektion av Överförmyndarnämnden GGVV (nämnden). Inspektionen genomfördes genom ett fysiskt besök hos kansliet för nämnden. Närvarande vid mötet var Joakim Lindberg (enhetschef), Elma Travancic (enhetschef från och med den 1 juni 2023), Mats Bodestad (nämndens ordförande), Liisa Sveningsson (vice ordförande), Kenth Williamsson (ledamot) och Lis Melin (ledamot). Från Länstyrelsen deltog länsjuristerna Malin Reinhold och Ingela Karlsson.

Underlag för inspektionen var den verksamhetsredogörelse som sänts in till Länstyrelsen, protokoll från föregående inspektion samt den stickprovsgranskning som genomförts i anslutning till inspektionsmötet.

Utöver de uppgifter som framgår av verksamhetsredogörelsen (se bilaga) behandlades nedanstående frågor särskilt.

Redogörelse för verksamheten

Överförmyndarna för Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner respektive överförmyndarnämnden för Gislaveds kommun har från och med den 1 januari 2023 gått samman i en gemensam nämnd. Under inspektionsmötet uppgavs bland annat att det krävts en del samordning mellan kommunerna, men att det inte har inneburit stora förändringar eftersom det gemensamma kansliet har funnits i flera år. En ledamot i nämnden har tidigare inte haft uppdrag som överförmyndare eller i överförmyndarnämnd och hon har därför genomgått utbildning.

Under inspektionsmötet uppgavs att det är svårt att hitta ställföreträdare. Det har genomförts en kampanj, för att hitta nya ställföreträdare, som fick bra respons. Det är ofta lättast att rekrytera nya ställföreträdare när en person som är välkänd i kommunen och som har uppdrag kan berätta om hur det är att ha uppdrag som ställföreträdare.

Stickprovsgranskning

Länsstyrelsen har genomfört granskning av 20 akter (607, 681, 1712, 2182, 2494, 2743, 3176, 3413, 3488, 3508, 3711, 3716, 3737, 3838, 3978, 4058, 4110, 4116, 4241, 4282). Granskningen har i huvudsak avsett de två senaste åren.

Enligt den nationella tillsynsriktningen för år 2023 ska Länsstyrelsen kontrollera att överförmyndarnämndens granskning av redovisningshandlingar genomförts på ett korrekt vis, och därvid särskilt kontrollera överförmyndarnämndens kontroll av att överförmyndarspärrear finns på bankkonton. Vidare ska Länsstyrelsen särskilt kontrollera överförmyndarnämndens handläggning och tillsyn i ställföreträdarskap där överförmyndarnämnden nyligen har samtyckt till överlåtelse av fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom. Länsstyrelsen ska också särskilt kontrollera överförmyndarnämndens hantering av ärenden där det finns en god man förordnad i enlighet med 11 kap. 2 § föräldrabalken och särskilt kontrollera ärenden där det finns en god man förordnad i enlighet med 11 kap 2 § föräldrabalken med anledning av att omyndiga lånat ut pengar till anhörig. Slutligen ska Länsstyrelsen särskilt kontrollera hur överförmyndarnämnden ändrar arvodesbeslut samt hanterar överklaganden av dessa beslut.

Akt 2182 – förvaltarskap

Årsredovisningen för år 2020 inkom till nämnden den 23 februari 2021. Av dagboksbladet framgår att årsräkningen granskades den 12 juni 2021. Av årsräkningen framgår att den är granskad utan anmärkning, nivå 1 och handläggaren har undertecknat årsräkningen. Av årsräkningen framgår dock inte vilket datum granskningen är gjord. Vid inspektionen uppgavs att det missats att skriva datum för granskning avseende aktuell årsräkning, vilket nämnden har som rutin att göra. Länsstyrelsen betonar vikten av att uppgifter om nämndens ställningstaganden vid granskning dokumenteras på ett lämpligt sätt. Av 16 kap. 4 § föräldrabalken framgår att överförmyndaren ska göra anteckning om verkställd granskning på bland annat årsräkningar och sluträkningar. Vidare framgår av förarbetena till lagen (prop. 1993/94:251 s. 281 f.) att det av anteckningar som överförmyndaren ska göra bör framgå när granskningen har ägt rum samt att det bör anges om granskningen inte föranlett anmärkning.

I akten finns underlag för omprövning av förvaltarskapet avseende år 2022. Förvaltaren har redogjort för att förvaltarskapet ska kvarstå och på denna inkomna blankett har nämnden stämplat med datum, skrivit diarienummer och undertecknat. Länsstyrelsen konstaterar att nämndens ställningstagande inte framgår. Vid inspektionen uppgavs att det missats att göra en bedömning avseende omprövningen. Enligt rutinen ska det

vara en stämpel med datum, en signatur från den som gjort omprövningen och en bedömning om förvaltarskapet ska kvarstå. Länsstyrelsen konstaterar att det ytterst är nämnden som gör omprövningen huruvida förvaltarskapet ska kvarstå eller ej, och att ställningstagandet i frågan ska framgå av anteckningen. Ett förvaltarskap innebär en betydande inskränkning i huvudmannens handlingsförmåga, och att det därför är av vikt att nämnden årligen granskar förvaltarskap för att se om de ska kvarstå eller inte. Länsstyrelsen riktar viss kritik mot nämnden med anledning av den bristande omprövningen av förvaltarskapet.

Akt 2743 – förvaltarskap

Förvaltarskapet har inte omprövats under 2021. Enligt dagboksbladen skickades en blankett till förvaltaren för omprövning av förvaltarskapet, men den handlingen saknas i akten. Under inspektionsmötet uppgavs att omprövning ska göras varje år och att detta missats den här gången. Länsstyrelsen hänvisar till vad som sagts under akt 2182 och riktar viss kritik mot nämnden med anledning av den bristande omprövningen av förvaltarskapet.

Akt 3176 – förvaltarskap

Efter att årsräkningen för år 2021 granskats skickades ett följebrev. Av följebrevet framgår att årsräkningen är granskad utan anmärkning men att nämnden noterat att skulderna synes ha ökat under perioden. Förvaltaren ombeds att redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits gällande situationen. Av akten framgår inte att någon återkoppling har inkommit från förvaltaren eller att nämnden har följt upp att det ska inkomma. Vid inspektionen uppgavs att frågan borde varit avgjord innan följebrevet skickades och därför har heller inte någon uppföljning skett. Länsstyrelsen påtalar vikten av att nämnden tillser att ärenden där komplettering har begärts följs upp och dokumenteras i tillräcklig utsträckning.

I akten finns underlag för omprövning av förvaltarskapet avseende år 2021. Förvaltaren har redogjort för att förvaltarskapet ska kvarstå och på denna inkomna blankett har nämnden stämplat med datum, skrivit diarienummer och undertecknat. Länsstyrelsen konstatera att nämndens ställningstagande inte framgår. Vid inspektionen uppgavs att det missats att göra en bedömning avseende omprövningen. Länsstyrelsen hänvisar till vad som sagts under akt 2182 och riktar viss kritik mot nämnden med anledning av den bristande omprövningen av förvaltarskapet.

Akt 3413 – förvaltarskap

I aktuell akt uppdagade nämnden att huvudmannen saknade inkomst och begärde med anledning av det förklaring av förvaltaren. Vid ett möte med nämnden och förvaltaren konstaterades att huvudmannen inte haft inkomst på grund av förvaltarens misstag och att denne skulle ersätta huvudmannen. Den 22 februari 2022 förordnades en god man enligt 11 kap. 2 § 3 st. föräldrabalken för att företräda huvudmannen i rättshandling avseende eventuellt skadestånd. Av underlaget framkom att det inte är klarlagt vem som bär ansvaret för inkomstbortfall varför förvaltaren inte själv kan utreda frågan. Den 4 maj 2022 begärde den tillfällige gode mannen sitt entledigande och den 31 oktober fattade nämnden beslut om byte av god man. Något ytterligare har inte hänt i ärendet.

Vid inspektionsmötet uppgavs att eftersom nämnden upptäckte bristen kunde den inte utreda bristen själva utan förordnade därför en god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken. På grund av den uppkomna situationen riktas skadeståndsanspråk både mot kommunen och mot förvaltaren. Med anledning av den uppkomna jävsituationen bedömdes det att en tillfällig god man behövdes för att föra huvudmannens talan. Nämnden bedömde att förvaltaren var lämplig att kvarstå i uppdraget.

Länsstyrelsen påtalar vikten av att skilja på nämnden och förvaltarens roller. Nämnden bedriver tillsyn över ställföreträdare och kan bland annat rikta anmärkning eller entlediga en ställföreträdare som missköter sitt uppdrag. Förvaltaren ska agera för huvudmannen. Finns det rättshandlingar eller situationer där den ordinarie ställföreträdaren har motstående intressen kan det förordnas en god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken. Länsstyrelsen betonar vikten av att överväga när det ska förordnas en god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken. En god man som förordnats enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken har inte till uppgift att bedriva tillsyn över den ordinarie ställföreträdare, utan denne har till uppgift att företräda huvudmannen.

En god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken förordnades för mer än ett år sedan, sedan skedde ett byte av god man men det framgår inte av akten att något har hänt. Nämnden bör inom ramen för sin tillsyn säkerställa att uppdraget som tillfällig god man efterlevs eftersom det är ett tillfälligt uppdrag som ska avslutas när uppdraget är slutfört. Länsstyrelsen påtalar även vikten av att beslut om att förordna en tillfällig god man är välformulerat så att det är tydligt för den gode mannen vad uppdraget innefattar.

Akt 3488 – godmanskap 11 kap 4 § föräldrabalken

Av dagboksbladet framgår att årsredovisningen för år 2022 granskades den 29 mars 2023. På årsräkningen framgår granskningsdatum, vem som har granskat och diarienummer. Varken vad granskningen har föranlett eller vilken granskningsnivå nämnden använt har noterats på årsräkningen. Vid inspektionen uppgavs att det missats att skriva vad granskningen har föranlett och granskningsnivå, vilket nämnden har som rutin att göra. Länsstyrelsen betonar vikten av att uppgifter om nämndens ställningstaganden vid granskning dokumenteras på ett lämpligt sätt. Av 16 kap. 4 § föräldrabalken framgår att överförmyndaren ska göra anteckning om verkställd granskning på bland annat årsräkningar och sluträkningar. Vidare framgår av förarbetena till lagen (prop. 1993/94:251 s. 281 f.) att det av anteckningar som överförmyndaren ska göra bör framgå när granskningen har ägt rum samt att det bör anges om granskningen inte föranlett anmärkning. JO har därutöver uttalat sig mer ingående om hur det är önskvärt att överförmyndaren dokumenterar sin granskning, bland annat att det ska framgå om en årsräkning är granskad med korrigerering samt ange vad som korrigerats (se JO:s protokoll den 24 april 2008, dnr 1202–2008).

Akt 3508 – godmanskap 11 kap 4 § föräldrabalken

I denna akt finns i årsräkningen för 2021 en differens i balansen. Differensen är inte noterad eller antecknad av granskaren på själva årsräkningen. Under inspektionsmötet uppgavs att en differens på upp till 1 000 kr accepteras i den meningen att saken inte utreds närmare om differensen är under 1 000 kr. Den som granskar och undertecknar årsräkningen intygar att årsräkningen är granskad enligt den granskningsnivå som är ikryssad på årsräkningen. Någon ytterligare kommentar om en differens under 1 000 kr görs inte då man vill undvika onödiga moment.

Länsstyrelsen erinrar om att det är av stor vikt att nämnden tillser att tillgångar och skulder är upptagna i årsräkningar/sluträkningar på ett sådant sätt att de går att följa från år till år eller period till period. Vidare framhåller Länsstyrelsen att nämnden bör säkerställa att uppkomna differenser i redovisningen dokumenteras och utreds i tillfredsställande utsträckning samt att granskningen resulterar i anmärkning i de fall det kan anses befogat.

Akt 3716 – förmynderskap

Enligt dagboksbladet skickades blankett för årsräkning ut den 28 april, trots att årsräkning skulle inkommit senast den 1 mars. En miss i verksamhetssystemet gjorde att det inte uppmärksammats att förmyndaren skulle redovisa. Under inspektionsmötet uppgavs att

årsräkningen inte inkommit, men att bevakning finns så att årsräkningen ska inkomma. Enligt 13 kap 14 § föräldrabalken ska föräldrar för den 1 mars varje år i en årsräkning till nämnden redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som överstiger 8 prisbasbelopp. Med anledning av att nämnden inte uppmärksammat att årsräkning inte inkommit förrän den 28 april påtalar Länsstyrelsen vikten av att ärenden följs upp och att årsräkningar granskas inom rimlig tid. Detta för att säkerställa att huvudmannens tillgångar används på ett sätt som är till dennes fördel och för detta riktar länsstyrelsen viss kritik mot nämnden.

Akt 3978 – godmanskap 11 kap 4 § föräldrabalken

Årsräkningen för 2020 är granskad med justering. Det framgår inte under nämndens granskning på framsidan av årsräkningen vad som är justerat. Under inspektionsmötet uppgavs att om något behöver följas upp med anledning av granskningen skickas ett brev till ställföreträdaren. Det framhölls också att det framgår av årsräkningen i övrigt vad som är korrigerat.

Länsstyrelsen informerar att när en årsräkning har granskats med korrigering bör nämnden ange att årsräkningen är ”granskad och godkänd med korrigering beträffande ...” eller liknande (jämför JO:s protokoll den 24 april 2008, dnr 1202–2008).

Akt 4116 – förvaltarskap

Dnr 22 i akten är ett beslut om samtycke till egendomsfördelning. Det finns ingen formell ansökan i akten om nämndens samtycke till egendomsfördelning. Under inspektionsmötet uppgavs att det ska finnas en sådan ansökan och att det är en miss i detta ärende. Länsstyrelsen påtalar vikten av att nämnden kontrollerar att ansökan inkommer från någon som är behörig.

Akt 4241 – godmanskap 11 kap 4 § föräldrabalken

Det framgår inte av årsräkningen för 2021 om den är granskad med anmärkning, utan anmärkning eller med justering. Det finns också en differens i årsräkningen på cirka 5 000 kr som nämnden inte utrett. Under inspektionsmötet uppgavs att huvudmannen själv skött sin ekonomi, vilket framgår av handlingarna, och att gode mannen inte hanterat huvudmannens ekonomi. Årsräkningen är därför inte granskad på vanligt sätt och differensen inte utredd.

Enligt 14 kap 15 § föräldrabalken ska förordnande förmyndare, gode män och förvaltare före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndaren redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som stått under ställföreträdarens förvaltning. Det innebär att

ställföreträdaren ska redogöra för ekonomiska åtgärder som han eller hon vidtagit för huvudmannens räkning. Om huvudmannen själv hanterat sin ekonomi och gode mannen inte vidtagit några åtgärder eller gjort några transaktioner på huvudmannens konton finns ingenting för gode mannen att redovisa och därmed heller ingenting för nämnden att granska. Nämnden bör i ett sådant läge bestämma om årsräkningen ska granskas eller inte granskas och dokumentera sitt ställningstagande. Om nämnden kommer fram till att den inte ska granskas bör ett beslut om att befria ställföreträdaren från att redovisa enligt 14 kap 19 § föräldrabalken fattas. I det här ärendet har nämnden undertecknat att årsräkningen granskats men inte fyllt i om den är granskad med anmärkning, utan anmärkning eller med justering. Länsstyrelsen påtalar vikten av att det ska vara möjligt att följa ärendets gång och att nödvändiga beslut ska fattas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsjurist Malin Reinhold med länsjurist Ingela Karlsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunerna revisorer i Gnosjö kommun, epost kommun@gnosjo.se

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunerna revisorer i Gislaved kommun, epost kommunen@gislaved.se

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunerna revisorer i Vaggeryd kommun, epost info@vaggeryd.se

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunerna revisorer i Värnamo kommun, epost kontaktcenter@varnamo.se

JOkansli1@jo.se

Bilagor

Verksamhetsredogörelsen inkommen den 15 maj 2023